

Divákem i hercem na náboženské scéně: časopis Dingir vychází již 25 let a oslavil to konferencí

JITKA SCHLICHTSOVÁ

První číslo religionistického čtvrtletníku o současné náboženské scéně, jehož šéfredaktorem je od počátku Zdeněk Vojtíšek, vyšlo 24. dubna 1998. V roce 2022 tak toto periodikum oslavilo čtvrtstoletí své existence a stejně jako před pěti lety se u příležitosti kulatých narozenin *Dingiru* konala konference, kde svou práci vztaženou k otázkám současného náboženského života prezentovali kolegyně a kolegové zastupující česká a slovenská pracoviště. Přednesené příspěvky jsou v tištěné podobě z větší části dostupné v posledním vydání 25. ročníku *Dingiru*¹, některé pak i v číslech následujících.

Konferenci 15. října 2022 hostila aula Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy (dále HTF UK). Program setkání byl rozdělen do pěti tematických bloků po třech (v jednom případě pouze dvou) příspěvcích. Moderování se ujal šéfredaktor *Dingiru* a vedoucí katedry religionistiky na HTF UK Zdeněk Vojtíšek. Účastníky jen krátce přivítal a pak už se vstupního příspěvku ujal Vladimír Šiler z Pedagogické fakulty Ostravské univerzity (dále PdF OU), jenž je také autorem podtitulu konference „Divákem i hercem na náboženské scéně“. Připomněl počátky *Dingiru* a zakládající redakční radu a popsal svůj pohled na pětadvacetileté působení časopisu, který nesleduje náboženský život společnosti pouze zpozvzdálí, ale aktivně svým působením i prací jednotlivých autorů vstupuje do dění. Pak už následovaly jednotlivé tematické bloky.

První blok byl věnován číslům a srovnávání vývoje na české i slovenské náboženské scéně. Za českou stranu situaci na základě výsledků posledního sčítání lidu z roku 2021 shrnul Zdeněk R. Nešpor. Nejvíce pozornosti věnoval obnově a růstu pravoslaví u nás, které zaznamenáváme od počátku ruské invaze na Krym v roce 2014 a následně na Ukrajinu. Výsledky slovenského sčítání lidu v oblasti náboženství představil a objasnil v kontextu

---

1 *Dingir* 25/4, 2022.

slovenské legislativy pracovník tamního Ministerstva kultury Karol Porubčín. Spoluautorka příspěvku Lucia Grešková se pro nemoc nakonec konference zúčastnit nemohla. Hlavním tématem následné diskuse pak byla metodologie sběru dat při sčítání lidu a možnosti a meze jejich interpretace a srovnávání mezi našimi státy.

Druhý dopolední blok se věnoval postmoderním formám duchovního života, které jsou nezřídka úzce navázány na sociální síť. Zuzana Marie Kosticová z katedry religionistiky HTF UK věnovala svůj příspěvek influencerce Kamile Chadimové známé jako Kamu. Ta se proslavila jako kuchařka, ale čím dál více začala v obsahu sdíleném na sociálních sítích propojovat kuchařské umění se svou spiritualitou. Helena Dyndová z katedry filozofie a religionistiky Filozofické fakulty Univerzity Pardubice (dále FF UPCE) navázala zamyšlením nad ostrými odsudky, které zaznívají směrem k placeným duchovním službám a předmětům v rámci širokého proudu, který sám sebe nazývá alternativní spiritualitou. Zabývala se fenoménem tzv. ezošmejdů a jejich lovců. Následně vystoupil Michal Puchovský z Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (FF MU), aby představil fenomén WitchTok, tedy širokou oblibu čarodějnictví u mladé generace, která ke sdílení svých zájmů využívá především sociální platformu TikTok.

Po polední přestávce se třetí skupina příspěvků zabývala poněkud konzervativnějšími oblastmi, a sice bohatstvím podob západního esoterismu. Ivan Štampach nabídnul posluchačům konference neotřelý pohled na tzv. nenáboženskou spiritualitu, a sice skrze podobnosti obsažené v publikaci Samuela Harrise *Spiritualita bez náboženství* se svobodným zednářstvím či antroposofií. Další zástupce PdF OU Józef Szymeczek se dlouhodobě věnuje mapování spiritistické tradice, kterou v rámci příspěvku zasadil do kontextu českého nacionalismu nejen v době vzniku prvního Československa. A ještě více do historie, ale jen jednou nohou, zavedl účastníky katederní kolega Heleny Dyndové František Novotný (FF UPCE). Historickou paralelou s vyprávěním o satanském spiknutí, které se šířilo v lidové slovesnosti ve středověku, ukázal některé neměnné charakteristiky konspiracismu.

Předposlední blok věnovaný monoteistickým náboženstvím otevřel Pavol Bargár, který působí na katedře religionistiky Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy (ETF UK). Názorně ukázal, že křesťanství není ani monolitické, ani statické, ale naopak dosti pestré, fluidní a prochází vývojem, který zejména v posledních sto letech silně směřuje k nebývalému ekumenismu. Vystřídal ho Lukáš de la Vega Nosek s poutavým příspěvkem o současné literatuře z per muslimských spisovatelů a spisovatelek a jejich výpovědi o měnícím se světě islámu. Doporučil řadu beletristických děl, která ve vztahu k současnému islámu zpracovávají a reflektu-

jí zásadní témata jako je feminismus, manželství, vdovství, terorismus, válečné konflikty a politické otřesy, drogy, sexualita, mimomanželské vztahy či vztahy osob z různých náboženských tradic, nemanželské děti, problémy genderové a sexuální identity a další fenomény. Blok uzavřel vedoucí katedry religionistiky ETF UK Pavel Hošek s příspěvkem věnovaným zásadnímu průlomů v židovsko-křesťanských vztazích, který nastal po roce 2000. Všimá si, že se tento vztah v posledních dekadách zřetelně změnil ve smyslu uznání provázanosti těchto dvou kulturních a náboženských okruhů. Konkrétní příklady vzájemné hostility vybral ze židovských i křesťanských dokumentů, které se vyjadřují k mezináboženským vztahům.

Poměrně zásadní spektrum současné západní náboženské scény je tvořeno nejrůznějšími duchovními společenstvími, která vycházejí z tradic původně východních či se vztahují k východním duchovním učitelům. Poslední konferenční blok zahájila Jana Valtrová z Ústavu religionistiky FF MU. Provedla posluchače nejdůležitějšími mezníky ve vývoji evropského zájmu o tradice buddhismu. Popsala cestu pronikání buddhismu na Západ v rovině náboženské i odborné a jeho postupné etablování v rámci zdejší náboženské nabídky. Připomněla i řadu zásadních postav československé indologie a orientalistiky. Jako druhá vystoupila Andrea Beláňová ze Sociologického ústavu Akademie věd ČR a představila svůj výzkum působení korejských církví v Česku a úspěšnost, resp. spíše neúspěšnost aktivit korejských misionářů ve vztahu k české populaci. Poslední příspěvek bloku i celé konference věnovala Jitka Schlichtsová z katedry religionistiky ETF UK působení tantrických, resp. neoantrických společenství na Západě. Popsala případ opakovaně stíhaného rumunského duchovního učitele Gregoriana Bivolarua a dva vzájemně se doplňující náhledy na prameny kontroverzí v jeho působení: jednak (1) jako nepochopení podstaty role sexuality v praxi Bivolaruova hnutí MISA, jak ho pojímá italský sociolog náboženství Massimo Introvigne, či (2) jako souběh hned čtyř terminologických nedorozumění ohledně obsahu učení a organizace Bivolaruova hnutí a pozice samotného Bivolarua, k nimž u západních zájemců o tento druh spirituality dochází a později mohou vést ke zklamáním, a dokonce pocitu zneužití, jichž si všiml Zdeněk Vojtíšek.

Mezi kladnými stránkami konference je třeba vyzdvihnout především aktuálnost přednášených témat a skvělou připravenost řečníků, i pevnou ruku moderátora, kterému se víceméně dařilo udržet nastavený časový rámec jednotlivých bloků, byť to bylo na úkor potenciálně zajímavých diskusí po dvou z nich. Konference měla vyloženě dělný charakter. Volné chvíle v přestávkách mezi bloky účastníci vyplnili rozhovory při drobném občerstvení v předšálí či prohlídkou výstavy „Světová náboženství – světový mír – světový étos“ inspirované programem globální etiky teologa

Hanse Künga. Ta byla jen několik dní před tím instalována a slavnostně uvedena v prvním patře hlavní budovy fakulty.